

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ՊՈՂՈՍԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԿՍԵՌԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ

ԳԱՀԻՐԷ
Տպագրութիւն
ՍԱՐԳԻՅ ԳԱՐԲԻՆԵԱՆ
1898

ՄՆՊ

- ԳԱԶԻՐԷ -

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՂՆԱԳԻՐ

ՊԾՂՈՄԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԿՍԵՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԱՂԵՔՍԱՆԳՐԻՈՅ

ԳՈՂԻՐԷ

Տպագրութիւն

ԱՍԵՂԻՍ ԳՈՐԾԵՆԵԱՆ

1898

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՊՕՂՈՍԵՍՆ ԱԶԳ. ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐՃԱՐԱՆՈՅ

ԱՂԵՔՍԱՆԳՐԻՈՅ

1. Վարժարանիս աշակերտներէն կը պահանջուի նախ եւ առաջ Աստուծոյ երկիւզ կամ աստուած սիրութիւնն :

2. Աշակերտները իրարու հետ եղբայրաբար թեամբ պիտի վարուին. ուստի իրենցմէ հետո պիտի լինին նախանձ, ատելութիւն, զրգարութիւն, ստախոտութիւն եւ այլն :

3. Իրբև Հայ ազգի եւ Հայաստանեայց Ա. Եկեղեցւոյ զաւակներ՝ աշակերտները երախտագէտ եւ անձնուէր պիտի լինին Ա. Եկեղեցւոյ եւ ազգիս. նոյնպէս երախտագէտ պիտի լինին իրենց հոգևոր պետերուն, բարերարներուն եւ վարժարանիս պաշտօնեաներուն :

4. Աշակերտներէն կը պահանջուի անարտունջ հնազանդութիւն տեսչին, ուսուցիչներուն եւ վերակացոյին հրամաններուն եւ կատարելոյ պահպանութիւն վարժարանիս կանոններուն :

5. Աշակերտներուն ամենամեծ պարտաւորութիւնն է ուսումնասիրութիւնն եւ աշխատասիրութիւնն. ուստի իրենց մէջ չպիտի տեսնուի ծուլութիւն կամ գատարկութիւն :

6. Աշակերտները քաղաքավար պիտի լինին իրենց գնացքին, շարժումներուն եւ խօսքերուն մէջ, մանաւանդ երբ իրենց մեծերուն հետ յարաբերութիւն ունենան, այն է իրենց ծնողքներուն, բարերարներուն, ուսուցիչներուն, վերակացուներուն եւ նոյն խկ իրարու :

7. Իրենց չպատկանող իր մը իրենց չպիտի սեպակահանեն. երբոր բան մը գտնեն վերակացուն պիտի յանձնեն, նոյնպէս հեռու պիտի լինին գողութենէ :

8. Ամեն առաւօտ գատերուն սկսելէն 20—30 վայրկեան առաջ աշակերտները զպրոց ներկայ պիտի լինին՝ երեսնին, վլուխնին, ձեռքերնին մաքուր լուացուած եւ մազերնին սանտրուած :

9. Իրենց հազու սաները մաքուր պիտի պահպանեն, այնպէս որ վրանին կեղտ չպիտի տեսնուի, եւ ոչ ալ պատուածք :

10. Առաւօտուն զպրոց գալուն ամեն աշակերտ իր տեղը պիտի նստի եւ մինչեւ գատերուն սկսուիլը

սերտողութեամբ պիտի զբաղի. խաղալը արգիլուած է :

11. Դասի կամ սերտողութեան միջոցին կատարեալ լուծիւն պիտի պահպանուի. խօսակցութիւնը արգիլուած է, եթէ աշակերտ մը իր ընկերէն բան մը հարցնելու կամ անկէ բան մը ուղելու պէտք ունենայ, առաջուց ուսուցչէն կամ վերակացուէն հրաման պիտի ստանայ :

12. Դասերու եւ սերտողութիւններու միջոցին բան ուտելու, ջուր խմելու կամ գործարան երթալու արտօնութիւն պահանջել արգիլուած է, բացառիկ զէպքերը կը յարգուին :

13. Սերտարանի մէջ գիրք, քարետախտակ, գրիչ եւ այլն հանել կամ վերցնել առանց ազմուկի պիտի լինի. նոյնպէս արգիլուած է աշակերտաց սերտարանի եւ դասարանի մէջ վազվզել կամ խաղալ :

14. Այն աշակերտները որոնք զանգակի զարնուելէն յետոյ կուզան, երգի, աղօթքի եւ կամ դա՛ի միջոցին, ներսը դրան առջեւ պիտի կայնին եւ սպասեն մինչեւ որ հրաման ասնեն եւ ազատնալին :

15. Դասի կամ սերտողութեան վերջանալէն յետոյ աշակերտները առանց ազմուկի հանգար-

տութեամբ պիտի գուրս ելլեն, իսկ երբոր զան-
զակը զարնուի, ազգարար դասարի վերջանալուն,
անմիջապէս ամեն ոք իր խաղը կամ խօսակցու-
թիւնը վերջացնելով լսութեանը սերտարան պիտի
մանէ և իր տեղը պիտի նստի, և պիտի պա-
րապի կա'մ սերտողութեամբ կա'մ վերակացուի
հրամանին համեմատ դասարան պիտի երթայ գաս
տանելու. գուրս ելլելու և ներս մտնելու միջոցին
խաղը չարունակել, ձայներ կամ ազմուկներ հանել
բայա՛ ձակապէս արգիլուած է :

16. Աշակերտ մը իր դասերը պատրաստելէն
կամ պարտաւորութիւնները կատարելէն յետոյ,
եթէ ուրիշ բանով մը զբաղիլ կամ ուրիշ զիրք
կարգալ ուզէ՝ (դասաղբքերէն գուրս) առաջուց
տնօրէնէն կամ վերակացուէն հրաման ստացած
պիտի լինի :

17. Աշակերտները պահանջելիք գպրոցական
պիտոյքնին, աչն է զիրք, թուղթ, գրիչ, քարե-
տախտակ ևւայլն դադարի միջոցին պիտի ուզեն,
և ոչ թէ սերտողութեան կամ դասի :

18. Գպրոցի կողմանէ արուած ամեն առար-
կաներ, աչն է գրգեր, տեսարակներ, գրիչներ ևւայլն.
խնայողութեամբ և զգուշութեամբ պիտի գոչ-
ձածուին. առանց բանաւոր պատճառի բան մը
կորսն յետը կամ փճացնողը պիտի հատուցանէ

փոխարէնը, նոյնպէս մաքուր եւ անվնաս պիտի սրահօգանս ին պատկերները, աշխարհացոյցները, գրասեղանները, նստարանները եւ այլն :

19. Գպրոշի կամ գտաբաններու պատերուն կամ սեղաններուն վրայ բան մը գրել կամ նկարել, դանակով սեղանները տաշել արգիլուած է :

20. Երբ սերտագութեան կամ գասի միջոցին կրօնաւոր կամ պատուաւոր հիւր մը գայ, աշակերտները սոջի պիտի կանգնին եւ բարեւելն վերջը ուսուցչի կամ վերակայուի հրամանով ետ պիտի նստին: Նոյնպէս եթէ ճանապարհին իրենց կրօնաւորներուն, Թաղ, Խորհրդի անդամներուն, ուսուցիչներուն կամ իրենց ծանօթ յարգելի անձնաւորութեան մը հանդիպին՝ յարգանքով պիտի բարեւեն :

21. Վարժարանիս եւ Եկեղեցւոյ մէջ, ճաշի միջոցին եւ իրենց մեծերուն հետ խօսելու ժամանակինն աշակերտները միշտ գլխարկաց պիտի լինին, իսկ ժամերգութեան կամ անգիթի ժամանակ ձեռքերնին խաչածեւ կուրծքերնուն գրած կամ բարեւ բռնած պիտի կենան :

22. Աշակերտները պիտի խաղան միայն ոչն խաղերը որոնք իրենց կը թոյլատրուին. փտանդաւոր եւ անպատշաճ խաղեր խաղալ իրարու

հետ կուտիլ կամ մենամարտիլ, կոպտութեամբ իրարու զարնել կամ զիրար ջաւցնել, զիրար քաշկրտակել, խիստ բարձր ձայնով պոռալ կամ անընական ճիշեր արձակել արգիլուած է :

23. Ամեն օր ճաշերնին միասին պիտի բերեն. առանց բանաւոր պատճառի ճաշի համար տուն երթալ չթոյլատրուիր :

24. Ըաշի ազօթքէն յետոյ աշակերտները կարգով եւ լուծեամբ ճաշարան պիտի իջնեն եւ հոն առանց ազմուկի, մաքրութեան եւ քաղաքավարութեան կանոններուն կատարեալ պահպանութեամբ, ճաշերնին պիտի ընեն. սեղանատան մէջ բարձր ձայնով խօսակցիլ կամ դռալ, անքաղաքավար եւ անմաքուր կերպով կերակուր ուտել, ձեռքերը կերակուրին մէջ խօթել, կերակուրը հագուստին վրայ թափել չպիտի տեղի ունենա : Աշակերտները պիտի բերեն նոյնպէս իրենց հեամաքուր անձեռոյցներ ճաշի ժամանակ վրանին բանալու եւ ճաշէն յետոյ լուացուելով ձեռքերնին եւ երեսնին սրբելու համար :

25. Դազարներու կամ ճաշի արձակուրդի միջոյին աշակերտներուն արգիլուած է առանց վերակացուէն հրաման ստանալու բան մը գնելու, սնէն բան մը բերելու կամ սրելոյց, ուրիշ պատճառաւ գպրոցէն դուրս ելլել :

26. Աշակերտները առանց բանաւոր պատճառի զպրոցէն բացակայ չպիտի գտնուին. եթէ գտնուին հետեւեալ օրը իրենց բացակայութեան պատճառը բացատրող թուղթ մը պիտի բերեն վերակացուին՝ իրենց ծնողաց ստորագրութեամբ :

27. Աշակերտներուն մէջ չպիտի տեսնուին անպատշաճ զուարճարանութիւններ, անպատեհ եւ անբարոյական խօսքեր, հայհոյութիւն եւ այլն :

28. Անպատիւ եւ անբարոյական անձինքներու հետ չպիտի պտտին կամ խաղան եւ ոչ ալ խօսք կամ յարաբերութիւն պիտի ընեն :

29. Վարժարանիս աշակերտներուն արգիլուած է իրարու հետ առուտուր ընել, կամ իրարու բան մ'ընծայել, նոյնպէս ստակով խաղ խաղալ :

30. Իրարու տամակ կամ նամակ եւ ուրիշ ասոր նման գրութիւններ չպիտի ուղղուին :

31. Կիրակի եւ տօն առաւօտներուն Ս. Պատարագին ներկայ պիտի գտնուին եւ ձայնաւորները Վարչութեանս կարգադրութեան համեմատ գարութեան եւ եկեղեցւոյ այլ պաշտօններ պիտի կատարեն : Եկեղեցւոյ մէջ կանգնած ժամանակին կամ սպասարարութեան միջոցին աշակերտներէն խոտի կը պահանջուի սարկիչտու թիւն եւ կատա-

րեայ լսութիւն, նոյնպէս վայելուչ կեցածք,
երեսը խաչակնքել հւայլն :

32. Տարին երկու անգամ Մենդեան եւ Զատկին
առանձին խոստովանածք մը ձեռքով պիտի խոս-
տովանուին եւ ապա պիտի հաղորդուին :

33. Երեկոյեան արձակման միջոցին աշակերտ-
ները վերակացուի հրամանին համեմատ առանց
ազմուկի իրենց գրքերը փողվելով արձակման
ազօթքը պիտի կատարեն, եւ ապա հանդարտու-
թեամբ դուրս ելլելով բակին մէջ թաղ թաղ պիտի
չարուին, եւ կարգապահ ու հոտակաւոր աշակերտ-
ներէն իրենց վրայ դասապետներ կարգուելով՝ զոյգ
զոյգ եղած, իրենց տները պիտի արձակուին. ճա-
նապարհին պարկեշտ պիտի լինին, անկարգութիւն
ընտղներն իրենց վրայ կարգուած դասապետին
կողմէն պիտի յայանուին վերակացուին՝ թզիթի
կտորի մը վրայ ազուն անունը եւ յանցանքը
յիշուելով :

ԴԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

34. Իւրաքանչիւր դասարան մի դասապետ պիտի
ունենայ վերակացուի կողմէն սրոշուած, ասոր
պարտաւորութիւնն է դադարի միջոցին սեղանները
կամ աթոռները շտկել, գրասախտակը մաքրել,
կաւիճ, սրբիչ, մնլան, գրիչ հւայլն պատրաստել.

նիշերու տեքրակը բերել, ու չնայրութիւն ընել որ
զատարանի յատակին վրայ թղթի կտորուանք կամ
որեւիցէ ուրիշ կեղտոտութիւն մը չտաննուի, եւ
մինչեւ ուսուցչի զատարան մտնելը, եթէ միտին
չէ մտած, խօսող կամ անկարգութիւն ընող աշա-
կերաները սովորիլ : Գասապեաները պիտի փոխուին
չարաթէ շարաթ :

Աշակերտները զատարան պիտի մտնեն կարգով
ու հանգարտութեամբ, եւ ուսուցչի հրամանով
խրաքանչխր ոք իր տեղը պիտի նստի՝ եթէ ու-
սուցիչը որեւիցէ պատճառաւ քիչ մ'ուշանայ,
աշակերտները պիտի նստին լուսութեամբ, զատա-
րանին մէջ խօսակցիլ, ձայն հանել, այս ու այն
կողմ երթալ բոլորովին արգելուած է :

Երբոր ուսուցիչը զատարան մտնէ՝ աշակերտները
սուրի պիտի ելլեն եւ խոնարհութիւն ընելով պիտի
բարեւեն զայն :

Աշակերտները պիտի նստին ուղիղ եւ մի ուղ-
ղութեամբ, եւ ոչ խառն ի խառն կամ պատկած,
եւ ձեռքերնին գրասեղանին վրայ պիտի դնեն :

Երբոր ուսուցիչը բան մը պատմէ կամ բացատրէ,
ամենուն աքք անոր վրայ պիտի ըլլայ, իսկ կար-
գալու միջոցին գրքի վրայ :

Ուսուցչին բան մը հարչնելու կամ անոր հար-
ցումներուն պատասխանելու համար աջ, ձեռքեր

նին պիտի բարձրացնեն քիչ մը եւ այն ալ կանոնաւորութեամբ, եւ ուսուցչէն հրաման անուէն յետոյ միայն պիտի պատասխանեն կամ խօսին. խմբով պատասխանել, տեղէն բարձրանալ, մարմինը առաջ ծռել, ալմկով գրասեղանին զարնել, ես ես ըսել, կամ աշակերտի մը պատասխանած միջոցին անոր օգնել, նոյնպէս գրաւոր աշխատութեանց միջոցին իրարու նայիլ արգելուած է :

Երբոր ուսուցիչը բան մը հարցնելու համար աշակերտին անունը տայ, նա խսկոյն ոտքի պիտի կանգնի ուղիղ, եւ ուսուցչի աչքին պիտի նայի, եւ պարզ, որոշ ու բարձր ձայնով հարցումներուն պիտի պատասխանէ . ծուռ կանգնիլը, ձեռքով խաղալը, քթի տակէն փոփոսալը անընդունելի են, ինչպէս եւ մէկ բառով պատասխանելը: Այս պատուէրները պիտի պահպանուին նոյնպէս զիրք կարգալու միջոցին :

Գասի միջոցին խաղալ, իրարու հետ խօսիլ կամ խնդալ, կամ դասէն դուրս ուրիշ բաներով զբաղիլ, դադանի գրքին կամ տետրակին նայիլ արգելուած է :

Գասը վերջանալէն յետոյ աշակերտները ուսուցիչ հրամանով ոտքի պիտի կանգնին եւ կարգով դասարանէն դուրս պիտի ելլեն, գասապետը իրաւունք ունի քիչ մը հոն մնալու եւ գասարանի գործերը կարգադրելու :

ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏԻԺ

35. Աշակերաներուն բարի վարուց եւ ուսումնասիրութեան քաջակերութիւն կամ վարձատրութիւն լինելու համար ամէն ամսագլխին կը բաժնուի բարենիչ, ընկերակիցներուն առջև գովասանք կը արուի, ուսումնական տարեգլխին տարեկան վկայագիր, որ նոյնպէս կուզարկուի իրենց ծնողացը տարեկան հարցաբնութենէն վերջը, եւ Վարչութեանս կարգադրութեամբ նոյնպէս ուրիշ մրցանակներ թէ՛ մրցանակարաշխութեան հանգիսին եւ թէ՛ անկէ զուրս :

36. Եթէ աշակերտ մը վարժարանիս կանոնաց զէմ յանցաւոր գտնուի՝ վարուց պակաս նիչ կըրտանայ, կը զրկուի բարենիչէն, կը խրատուի վերակացուէն առանձինն, յետոյ իր գատընկերաց առջև կը յանդիմանուի, յետոյ իր բոլոր ընկերակիցներուն առջև, յետոյ բոլոր ուսուցիչներուն կամ անօրէնին առջև, յետոյ խնամակալութեան եւ ծնողացը առջև, իր ծնողաց զգոսնութեան նամակներ կուզուին, երբեմն նոյնպէս Վարչութեանս կողմէն մարմնական այլեւայլ պատիժներ կ'ստանայ, սուրի կայնիլ որոշ ժամանակ, խազէն զրկուիլ, ուշ ճաշել, պտուղէն զրկուիլ, ուշ արձակուիլ, արտագրութիւններ ընել եւ այլն. եւ եթէ զարձեալ անուղղայ կամ անպարկեշտ գտնուի,

վերջին ազգարարութենէ մը յետոյ կարձակուի
Վարչութեան կարգադրութեամբ: Արտաքոյ կարգի
յանցանքները կրնան անմիջական արտաքոյ մ եւս
յառաջ բերել :

ՅԱՆՈՒԹ. — Կանոնագրիս 22, 27, 28, 29, եւ 30րդ
յօդուածները եւ ինչ ինչ յօդուածներուն գանձագան
մասերը չեն վերաբերիր օրիւրդաց վարժարանին:

Ազգեաանդրիս 11/23 Հոկտ. 1897.

ՏՆՕՐԷՆ

Ազգ. երկեսն վարժարանաց
ՅԱԿՈՒՐ ՊԵՔԱՐԵԱՆ

Թաղական ետրնուրդս՝ Պօլոսեան Ազգ. երկս.
վարժարանաց Տնօրէն Տիար Յակոբ Պեքարեանի
կողմանէ նոյն վարժարանաց համար պատշաճուած
ներքին կանոնագիրը մննելէ վերջը կը վաւերացնէ
եւ կը հրամայէ ի գործադրութիւն:

Ազգեաանդրիս 15/27 Նոյեմբեր 1897.

Ի դիմաց

Թաղ. ետրնուրդոյ հայոց Ազգեաանդրիոյ

ՓՈՒՆ - ԱՏՏՆԱՊԵՏ

Հ. ԷՔԻՉԼԻՐ

